

УДК 792

<https://doi.org/10.32461/2226-2180.37.2020.221819>**Цитування:**

Старшой О. М. Конференс в сучасній українській естраді: проблеми та перспективи. *Мистецтвознавчі записки*: зб. наук. праць.

Старшой Олексій Миколайович,
здобувач Київського національного
університету культури і мистецтв
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5249-8328>
alido@ukr.net

Starshoy O. M. Conference in modern Ukrainian pop music: problems and prospects. *Mystetstvoznavchi zapysky*: zb. nauk. prats', 37, 242-246 [in Ukrainian].

КОНФЕРАНС СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЕСТРАДИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Метою роботи є визначення особливостей конференсу в сучасній українській естраді як невід'ємних складових видовищного мистецтва, окреслити елементи конференсу, охарактеризувати особливості структури складових конференсу. **Методологія** дослідження полягає в застосуванні методів, що забезпечують аналіз, дослідження творчої роботи конференсьє над сценарієм як естрадною театралізованою формою концерту. **Наукова новизна дослідження** полягає у розширенні уявлень про специфіку роботи конференсьє у сфері сучасної української естради. Аналіз розвитку мистецтва конференсу, його структури та характеристик дає можливість усвідомити особливості професії конференсьє в сучасному суспільстві, а також визначити перспективи її розвитку. **Висновки.** У результаті проведеного дослідження встановлено, що конференс естради є особливим жанром видовищного мистецтва. Враховуючи особливості мистецтва конференсу, слід зазначити, в практиці видовищного мистецтва можна навчитися не лише правильно вибудовувати культурно-дозвілєву концертну програму, але й професійно використовувати різноманітні вміння і навички конференсьє щодо їхньої реалізації. У контексті цієї проблематики конференсьє є тією фігурою, яка, певною мірою, відповідає за збереження загального темпоритму видовища. З'являючись на сцені між номерами концерту, він виконує компенсаторну, поєднувальну та будівну функцію всієї естрадної програми.

Ключові слова: конференс, ведучий, конференсьє, специфіка конференсу, сольний конференс, структура конференсу.

Старшой Алексей Николаевич, соискатель Киевского национального университета культуры и искусств

Конференс в современной украинской эстраде: проблемы и перспективы

Целью работы является определение особенностей конференса в современной украинской эстраде как неотъемлемых составляющих по зрелищного искусства, определить элементы конференса, охарактеризовать особенности структуры составляющих конференса. **Методология исследования** заключается в применении методов, обеспечивающих анализ, исследование творческой работы конференсьє над сценарием эстрадной театраллизованной форме концерта. **Научная новизна** исследования заключается в расширении представлений о специфике работы конференсьє в сфере современной украинской эстрады. Анализ развития искусства конференса, его структуры и характеристик дает возможность осознать особенности профессии конференсьє в современном обществе, а также определить перспективы ее развития. **Выводы.** В результате проведенного исследования установлено, что конференс эстрады является жанром зрелищного искусства. Учитывая особенности искусства конференса следует отметить, в практике зрелищного искусства, можно научиться не только правильно выстраивать культурно-досуговую концертную программу, но и профессионально использовать различные умения и навыки конференсьє по их реализации. В контексте этой проблематики, конференсьє является той фигурой, которая в определенной степени отвечает за сохранение общего темпоритму зрелища. Появляясь на сцене между номерами концерта, он выполняет компенсаторную, соединительные и строительные функции всей эстрадной программы.

Ключевые слова: конференс, ведущий, конференсьє, специфика конференса, сольный конференс, структура конференса.

Starshoy Olekciy, applicant of Kyiv National University Culture and Arts

Conference in modern Ukrainian pop music: problems and prospects

The aim of the work is to determine the features of the conference in modern Ukrainian pop music as an integral part of the performing arts, to outline the elements of the conference, to characterize the features of the structure of the conference components. The research **methodology** consists in the application of methods that provide analysis, research of the creative work of the entertainer on the script of the variety theatrical form of the concert. **The scientific novelty** of the study is to expand ideas about the specifics of the work of entertainers in the field of modern Ukrainian pop. Analysis of the development

of the art of conference, its structure and characteristics provides an opportunity to understand the features of the profession of entertainer in modern society, as well as to determine the prospects for its development. *Conclusions.* As a result of the research, it was established that the pop conference is a special genre of performing arts. Given the peculiarities of the art of the conference, it should be noted that in the practice of performing arts, you can learn not only to properly build a cultural and leisure concert program, but also to professionally use a variety of skills and abilities of conferences for their implementation. In the context of this issue, the entertainer is the figure who is to some extent responsible for maintaining the overall temporitum of the spectacle. Appearing on stage between concert numbers, he performs the compensatory, combining and constructive function of the entire variety program.

Key words: conference, presenter, entertainer, specifics of the conference, solo conference, structure of the conference.

Актуальність теми дослідження. У кінці ХХ століття в естрадному просторі України конферанс починає набувати все більшої потреби і зазнавати стрімкого розвитку. Це зумовлено тим, що з набуттям незалежності в Україні на естраді починають з'являтися нові форми вираження естрадного матеріалу. Крім цього, робиться багато концертів, шоу та інших естрадно-розважальних програм. Конферансьє перестає бути людиною, яка лише оголошує назви номерів та їх виконавців під час естрадної програми. Він починає займати більш вагоме місце, виконуючи певні важливі функції. Це, в свою чергу, вимагає нових вимог і нового ставлення до мистецтва і культури конферансу.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема становлення та розвитку конферансу як жанру видовищного мистецтва знаходила своє відображення в наукових працях вітчизняних та зарубіжних дослідників. Зокрема, в роботах О. Алексєєва, І. Богданова, Р. Віккерса, А. Жаркова, В. Зайцева, С. Клітіна, В. Кораллі, Є. Кузнєцова, Н. Кукурузи, К. Набатова, М. Смірнова-Сокольського, Е. Шапіровського, І. Шароєва, Є. Уварової та ін.

Метою дослідження є визначення особливостей конферансу в сучасній українській естраді як невід'ємних складових видовищного мистецтва, окреслити елементи конферансу, охарактеризувати особливості структури складових конферансу.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні нагальним є питання організації та проведення естрадного видовища, перед організаторами виникають певні завдання, які потребують якісного та завчасного вирішення. Саме від цього залежить, чи виконає видовище ті функції, які воно повинно виконувати. Естрада – це багатогранне явище. Воно виконує важливі соціальні функції: компенсаторну, естетичну, моральну, пізнавально-просвітницьку тощо. Відображаючи життя окремої людини і суспільства в цілому, воно сприяє формуванню духовності людини, розвиває її світобачення і перетворюється на важливу соціально-культурну цінність суспільства. На думку автора, однією з проблем, яка виникає під час підготовки

естрадного видовища, є проблема точного підбору конферансу, який відповідав би всім вимогам і якнайкраще висвітлював та втілював режисерський задум протягом всього видовища.

Основним завдання конферансу на сьогодні є об'єднати різнохарактерні номери в єдине ціле, встановити живе спілкування між артистами і глядачами. Конферанс – це не просто елемент, що доповнює естрадне уявлення, це невід'ємна його частина. Без конферансьє естрада втрачає свою специфіку і набуває інших якостей. Від ведення програми залежить її успіх або провал, конферансьє – особа програми й ігнорувати цей жанр як самостійний і вимагає теоретичної розробки просто неможливо. Тим більше сьогодні, коли естрадні форми видовищного мистецтва затребувані як ніколи. Конферансьє як фахівця необхідно володіти всіма навичками артиста і при цьому володіти будь-якою ситуацією. Завдяки експромту, вміло і вчасно знайденому рішенням певний епізод програми буде сприйнятий глядачем потрібним чином [3].

Перші публічні концерти були лише музичними. Появу на професійній концертній сцені інших видів мистецтва можна пов'язувати з концертними програмами у драматичних театрах: після п'єси відбувся ще й «дивертисмент», у якому актори театру і запрошені артисти показували концертні номери різних жанрів.

Сольний – інтермедійним конферанс має справу з особливою естрадною драматургією – інтермедією, мікроп'єсою, сценкою, розрахованою на одного виконавця. Відповідаючи умов жанру, вони – короткі, лаконічні, гостросюжетні. Відступ від цих правил порушує пропорції конферансу в концерті.

Під час становлення сольного конферансу викристалізувалися і закріпилися його жанрові риси: стабільність сценічного образу (маски), максимально наближеного до індивідуальності виконавця; приведення в єдність з образом логіки поведінки, характеру мови (те, що прийнято називати «органічністю образу», «життям в образі»); стиль спілкування у вигляді живої бесіди, діалогу; імпрровізаційність; висування на перший план функції анонсування

виконавців, завдання найкраще подати номерів, боротьби за успіх артистів в концерті. Який би спосіб не обрав конферансьє – гостинного господаря, задушевного співрозмовника, гострохарактерний, але базові властивості сольного конферансу залишаються непорушними.

Конферанс поділяють на п'ять частин:

1. Вступ.
2. Ділові новини.
3. Інтермедії, пародії, жарти, репризи тощо.
4. Власний номер ведучого.
5. Закінчення конферансу і концерту.

Вступ. Конферансьє-соліст (ведучий) першим серед виконавців концерту зустрічається з глядачами. До того ж, парний і груповий конферансьє підкоряються тим же законам, що і конферанс сольний. Конферансьє безпосередньо спілкується з аудиторією, має широкі можливості для створення необхідної атмосфери в залі, для подолання взаємної недовіри і ліквідації всього того, що заважає концерту, відволікає глядачів.

Першу поява конферансьє на естраді необхідно використати, щоб відразу ж налагодити контакт із залом для глядачів.

Яким має бути передне слово конферансьє (ведучого) при першій появі на публіці? Перш за все, очевидно, варто від свого імені і від імені всіх учасників концерту привітати тих, хто сидить в залі. Якщо концерт приурочений до якоїсь дати, річниці чи до певної події, знаменної для даного колективу, провідний зобов'язаний зазначити цей факт. Після серйозного початку такий жарт буде хорошою розрядкою. Нарешті, потрібно увагу глядачів зосередити на запропонованих їм номерах концертів.

Зрозуміло, можливо й інший зміст вступу. Однак як би не було цікаво задумано вступ, воно не повинно бути затягнуте - на початку концерту глядачі хочуть почути або побачити перший номер якнайшвидше.

Починати концерт ми рекомендуємо номером музичного характеру. Музика завжди добре налаштовує зал для глядачів, вона ж краще за всіх інших видів мистецтва. Після першого або другого номера ведучий може виголосити головний монолог свого конферансу (це не номер ведучого).

Ділові новини. Головний обов'язок ведучого – завжди буде полягати в тому, щоб правильно і переконливо пояснювати глядачам, який номер вони мають побачити чи почути. Навіть найталановитіші конферансьє не мають права зменшувати цю сторону своєї діяльності на користь інтермедійної і комічного боку конферансу. Іноді успіх номера залежить від

того, наскільки добре його пояснив ведучий. Завдання ведучого – дати глядачеві необхідні для кращого сприйняття даного номера відомості. Пояснення допомагають ведучому поглибити ідейну сторону конферансу. До того ж, конферансьє потрібно лише доброзичливий, але все ж досить стриманий анонс. Слід зазначити, що оголошення номера повинно бути побудовано так, щоб імена виконавців, які зараз будуть вступати – прозвучала перед появою артистів на сцені.

Інтермедії, пародії, жарти, репризи.

Протягом концерту ведучому неодноразово доводиться розповідати (або грати, показувати) що-небудь смішне: короткі репризи і анекдоти; невеликі фейлетони протяжністю до 4-6 хвилин; інтермедії, побудовані на самостійному сюжеті. Можливі пародії і на учасників концерту. Однак пародія не повинна бути образливою для виконавців номерів, яких пародіюють. Навпаки, намагаючись відтворити щось схоже на номер, до того ж підкреслюючи своїм комічним невмінням те, що мистецтво, якому він намагається наслідувати, вимагає високого обдарування.

Однак було б неправильно орієнтувати ведучого тільки на такі форми виступів, які є невеликими самостійними номерами. Набагато частіше ведучому доводиться вимовляти короткі репліки і жарти. Для того, щоб розвеселити глядачів, не завжди обов'язково вимовляти великий текст, або виконувати інтермедії, ведучий повинен вміти користуватися невеликими репліками-жартами – репризами. Практика показала, що деякі конферансьє зловживають анекдотами, розповідаючи їх в зайвій кількості і в повному відриві від основного концепту концерту, що є неприпустимо. І в цьому відношенні конферансьє повинен дуже ретельно продумувати свій репертуар.

Власний номер ведучого. Зазвичай лобювання конферансьє на естраді більше п'яти хвилин є небажано. Найкраще сольне виступ ведучого приурочити до такого моменту концерту, коли для наступного номера потрібні складні приготування.

Розвиваючись, сольний конферанс набув двоплановості: репризною і інтермедійним. Репризний ґрунтується на коротких словесних жартах-зв'язках, часто імпровізаційного характеру, гумористичних репліках, коротких літературних анекдотах, пов'язаних з оголошуваним номером. І власні, так звані сольні номери такого конферансьє, будь-то фейлетон, монолог, куплет, витримані в тому ж

ключі словесних реприз, каламбурів, комічної гри словами, несподіваних кінцівок.

Закінчення концерту. Практика показала, що не можна перед останнім номером сповіщати публіку про близьку закінчення концерту. Зробити так значить позбавити виконавців останнього номера значної частини уваги з боку аудиторії. Оголосити про закінчення концерту можна не раніше, ніж всі виконавці останнього номера покинуть естраду. Оголошення повинно бути коротким та виразним.

Слід зазначити, що в естрадному видовищі номери та епізоди відрізняються один від одного темпоритмом, і вміле розташування їх режисером в програмі, не завжди вирішує питання організації та підтримки правильного темпоритму всього видовища. А поганий та зламаний загальний темпоритм видовища, це один з головних руйнівних чинників, який деструктивно впливає на художню цінність видовища в цілому. Крім цього поганий темпоритм відволікає глядача від спостереження за сценічною дією, і цим самим провокує його зосередити увагу на чому завгодно крім видовища. Це, у свою чергу, робить не зрозумілим для глядача режисерський задум і у глядача складається враження, що те що він бачив на сцені було не зрозумілим та не цікавим. І саме цьому, щоб не допустити таких руйнівних наслідків, треба приділити велику увагу правильному підбору та особливостям роботи конференсу. У контексті цієї проблеми, конференсьє є тією фігурою, яка певною мірою відповідає за збереження загального темпоритму видовища. З'являючись на сцені між номерами концерту, він виконує компенсаторну, поєднувальну та будівну функцію всієї естрадної програми. І саме за допомогою його може вирівнюватись та відновлюватись загальний темпоритм. Ще однією проблемою, на думку автора, є мова конференсьє, з точки зору національності та з точки зору культури мови конференсу. Проблема з точки зору національності почала з'являтися в естрадному просторі України після подій, які в народі назвали революцією гідності. Під час революційних подій, які мали місце в 2014 році, почали виникати перші непорозуміння між україномовним та, так би мовити, російськомовним сегментом населення України. Проаналізувавши вище наведенне, можна дійти висновку, що одна умовна частина населення України позитивно відноситься, а інша негативно до російськомовної складової, вбачаючи в ній негативний вплив на національну свідомість українця. Має місце ще третя умовна частина громадян України, яка у цьому питанні

займає нейтральну позицію, не вбачаючи в цьому жодних позитивних або негативних наслідків. Ця частина населення закликає зосередити увагу не на умовній складовій, а на якості й інших складових естрадного продукту. Під естрадним продуктом слід розуміти усі види та напрями концертів, розважальні, ігрові та шоу-програми і усі інші видовища, які відносяться до естради, незалежно від місць показу та відтворення цих видовищ.

Продовжуючи розглядати проблеми та перспективи конференсу на українській естраді, хочеться зосередити увагу на культурі мовлення конференсьє. Оскільки в мистецькій площині припинили своє існування так звані художні ради, основним завданням яких була перевірка на моральну, художню та культурну відповідність будь-якого мистецького продукту, можна стверджувати, що рівень культури сценічної мови почав погіршуватися. У конференсі починають активно використовуватись слова та словосполучення, які за морально-етичними нормами не можуть використовуватись публічно. Окрім лайливих слів та словосполучень з'являється гумор дуже низького культурного рівня. Беручи до уваги те, що однією з основних функцій естради є культурно-просвітницька функція, використання у мові конференсу таких слів є категорично недопустимим. На думку автора, поступова руйнація культури мовлення в естрадному конференсі може призвести до загального занепаду духовних цінностей, що може призвести до деградації і занепаду культури в цілому. Також автор глибоко переконаний в тому, що конференсьє як публічна особистість повинен формувати художній смак у свідомості суспільства, і якщо це формування проходить неналежним чином, то внаслідок підміни духовних та культурно-естетичних цінностей, можна теж очікувати загальнокультурний занепад у суспільстві. З метою запобігання цим наслідкам, на думку автора, треба розробити певний нормативний документ, який передбачав би наявність своєрідної акредитації для осіб, які займаються конференсом. Це, у свою чергу, дасть можливість контролювати і не допускати до публічних виступів осіб, які можуть руйнувати морально естетичну, культурну та духовну складову мистецтва конференсу. При вчасному та ефективному застосуванні вищевказаного контролю, можна буде очікувати на позитивні зміни в культурі конференсу, та на підвищення рівня культури в країні в цілому.

Наукова новизна дослідження полягає у розширенні уявлень про специфіку роботи конференсьє у сфері сучасної української

естради. Аналіз розвитку мистецтва конферансу, його структури та характеристик дає можливість усвідомити особливості професії конферансьє в сучасному суспільстві, а також визначити перспективи її розвитку.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що конферанс естради є особливим жанром видовищного мистецтва. Враховуючи особливості мистецтва конферансу слід зазначити, в практиці видовищного мистецтва, можна навчитися не лише правильно вибудовувати культурно-дозвіллеву концертну програму, але й професійно використовувати різноманітні вміння і навички конферансьє щодо їхньої реалізації. У контексті цієї проблематики, конферансьє є тією фігурою, яка певною мірою відповідає за збереження загального темпоритму видовища. З'являючись на сцені між номерами концерту, він виконує компенсаторну, поєднувальну та будівну функцію всієї естрадної програми.

Література

1. Ардов В. Е. Разговорные жанры эстрады и цирка М. : Искусство, 1968. 83 с.
2. Клитин С. С. Эстрада : пробл. теории, истории и методики : [Учеб. пособие для театр. интов и вузов искусств] Л. : Искусство, Ленингр. отделение, 1987. 190 с.
3. Кукуруза Н. В. Майстерність ведучого. Івано-Франківськ, 2010. 176 с.
4. Смирнов-Сокольский Н. Сорок пять лет на эстраде : Фельетоны. Статьи. Выступления ; [Общ. ред. и вступит. статья, с. 5–38, С. Дрейдена]. М. : Искусство, 1976. 382 с.
5. Театральная энциклопедия: [в 6 т.]/ Гл. ред. П. А. Марков. Т. 3: Кетчер Нежданова. М. : Советская энциклопедия. 1964. 1086 с.
6. Шароев И. Г. Режиссура эстрады и массовых представлений: учеб. для студентов высш. театр. учеб. заведений. Москва : Просвещение, 1986. 463с.

References

1. Ardov, V. E. (1968). Speaking genres of variety and circus. Moscow: Iskusstvo [in Russian].
2. Klintin, S. S. (1987). Variety: issues of theory, history and methods. Leningrad: Iskusstvo [in Russian].
4. Kukuruz, N. V. (2010). Host mastership. Ivano-Frankovsk [in Ukrainian].
5. Smirnov-Sokol'skiy, N. (1976). 45 years on the stage. Moscow: Iskusstvo [in Russian].
6. Makarov, P. A. (Ed.). (1964). Theater encyclopedia. in 6 Volumes. Vol 3: Ketcher — Nezhdanova. Moscow: Soviet encyclopedia [in Russian].

*Стаття надійшла до редакції 04.12.2019
Прийнято до публікації 10.01.2020*